

Електронне наукове фахове видання "Ефективна економіка" включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Наказ Міністерства освіти і науки України від 29.12.2014 № 1528)

Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

Переглянути у форматі pdf

Д. В. Гризоголазов

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

№ 11, 2015 [Назад](#) [Головна](#)

УДК 336.1:352

Д. В. Гризоголазов,
кандидат економічних наук, доцент кафедри фінансів, ДВНЗ «КНЕУ ім. В.Гетьмана»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ

D. Grizoglavov,
Ph.D., senior lecturer department of finances State university "KNEU named after Vadym Hetman"

MODERN ASPECTS OF FINANCIAL MANAGEMENT OF LOCAL BUDGETS

В статті досліджуються теоретичні та практичні аспекти управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні. Досліджено та визначено поняття «управління місцевими фінансами». Проаналізовано основні підходи до удосконалення процесу управління. Рекомендовані конструктивні напрями підвищення якості управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів.

Theoretical and practical aspects of financial management at the local level are discussed in the article. Researched and defined the concept of "the management of local finances." The main approaches to improving the governance process. Recommended constructive ways of increasing the quality of financial management of local budgets.

Ключові слова: управління фінансами, місцевий бюджет, фінансовий апарат, фінансова автономія, міжбюджетні трансферти, зміцнення фінансової бази місцевих бюджетів.

Keywords: financial management, local budget, financial unit, financial autonomy, intergovernmental transfers, strengthening the financial base of local budgets.

Постановка проблеми. Головна мета органів місцевого самоврядування в умовах ринкової економіки результативно та ефективно впливати на процеси соціально-економічного і культурного розвитку територій, забезпечувати якісний рівень надання суспільних послуг населенню на рівні європейських стандартів. При цьому ця децентралізована модель територіальної організації влади повинна бути здатна до самовдосконалення і саморегуляції. Управління фінансами на місцевому рівні в цьому контексті відіграє роль чи не одну з найбільш вагомих і впливових. Адже повноцінний і якісний рівень забезпечення населення адміністративно-територіальних одиниць комплексом суспільних благ залежить на місцевому рівні багато в чому від ефективності управління бюджетом і податками, планово-організаційних та управлінсько-контрольних дій і заходів фінансових органів. В процесі лібералізації і використання грошових ресурсів, фінансові органи контролюють рух бюджетних потоків, спрямовуючи їх на збалансований і пропорційний розвиток економічної і соціальної інфраструктури певної території, максимальне задоволення населення суспільними послугами. Переважаюча частина суспільного споживання відбувається на місцевому рівні і фінансове забезпечення цього процесу здійснюють фінансові органи. Місцевий фінансовий орган - установа, що відповідно до законодавства України здійснює функції з складання, виконання місцевих бюджетів, контролю за витрачанням коштів розпорядниками бюджетних коштів, а також інші функції, пов'язані з управлінням коштами місцевого бюджету. Сільський, селищний голова забезпечує виконання функцій місцевого фінансового органу, якщо такий орган не створено згідно із законом.

Аналіз досліджень і публікацій. Фундаментальні дослідження теоретичних і практичних питань функціонування місцевих бюджетів проводили вітчизняні дослідники С. Буковинський, В. Федосов, О. Василик, І. Луніна, В. Опарін, А. Буряченко, К. Павлюк, Д. Полозенко, І. Чугунов, В. Швець, С. Юрій, та ін.

Метою статті є дослідження системи управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів з урахуванням рівня фінансової спроможності, а також напрямів підвищення ефективності розпорядження фінансовими ресурсами на місцевому рівні.

Виклад основного матеріалу. В цілому управління місцевими фінансами здійснює високоорганізована й ефективно функціонуюча система фінансових органів за допомогою яких реалізуються на практиці завдання цільового перерозподілу частини вартості національного продукту для забезпечення населення суспільними послугами.

Управління місцевими фінансами - це законодавчо визначена сукупність прийомів, форм та методів, стимулів і санкцій цілеспрямованої дії для досягнення ефективного фінансового результату. Його здійснює спеціальний фінансовий апарат. В теорії та практиці управління фінансами на місцевому рівні виділяють декілька функціональних елементів: планування, оперативне управління, контроль.

Управління фінансовими ресурсами на будь-якому рівні системи місцевих бюджетів України повинне ґрунтуватися на принципах фінансової автономії та незалежності у прийнятті рішень [3,с.215]. На жаль, сьогодні спостерігаються зворотні явища у процесах управління на місцевому рівні. Підтвердженням цьому є наступне.

По-перше. Статистичні дані свідчать, що за останні декілька років погіршився рівень фінансової спроможності регіонів. Дохідна частина місцевих бюджетів більш ніж на 50 % формується за рахунок трансфертів з державного бюджету, а в окремих регіонах - понад 70 % [4,с.18].

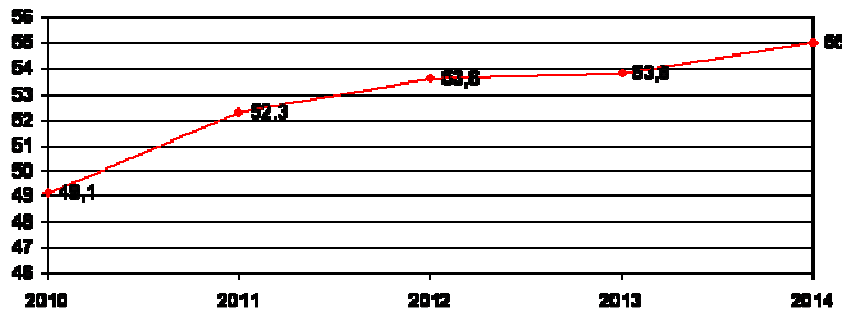

Рис. 1. Частка трансфертів з Державного бюджету України у доходах місцевих бюджетів за 2010-2014 роки, %

Планування доходів бюджетів на основі індексу податкостроможності не стимулює місцеві органи влади докладати більших зусиль щодо адміністрування податкових надходжень, оскільки в разі підвищення збирання податків на певній території в поточному році в майбутньому її індекс податкостроможності зростатиме.

По-друге. Органи місцевого самоврядування змушені відволікати значну частку своїх і без того мізерних ресурсів від реалізації власних повноважень, покладених на них законодавством. Наприклад, у 2014 році ця частка склала вже понад 35 %. Найбільш негативно така вимушена міра управління позначилась на житлово-комунальній та транспортній сферах, програми місцевого розвитку, якість відповідних суспільних послуг населенню.

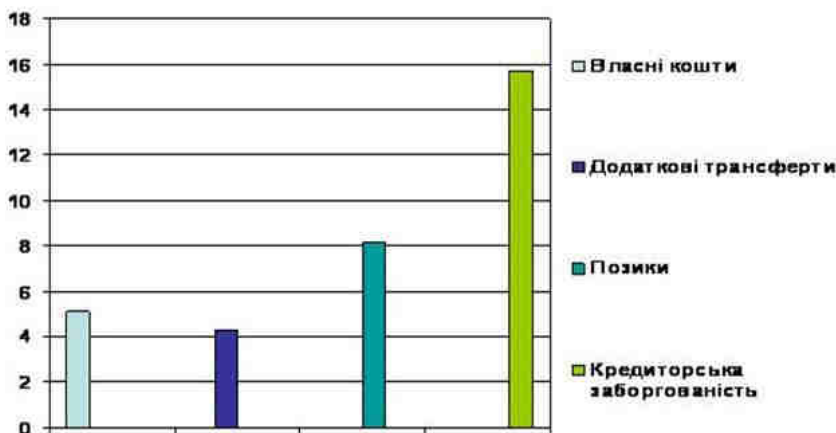

Рис. 2. Джерела покриття дефіциту місцевих бюджетів

Спрямування власних доходів на фінансування делегованих повноважень, в т.ч. на утримання органів управління, не заборонене законодавством, проте значно обмежує фінансову спроможність органів місцевого самоврядування здійснювати видатки на реалізацію своїх прав і обов'язків, що мають місцевий характер [4, с.19].

По-третьє. Понадпланові надходження до місцевих бюджетів, які вдавалося таки отримати завдяки ініціативам органів місцевого самоврядування, вилучалися з місцевих бюджетів у рахунок погашення заборгованості (виникла внаслідок невиконання доведених Мінфіном нерéalістичних показників доходів) за середньостроковими позиками, отриманими органами місцевого самоврядування від держави. За результатами звітного року заборгованість місцевих бюджетів за такими позиками не лише не скоротилася, але внаслідок закладеного дефіциту фінансових ресурсів на делеговані повноваження зростає.

По-четверте. Протягом останніх років була майже відсутня реальна державна підтримка розвитку територій. При наявності різноманітних державних програм розвитку регіонів фактично з державного бюджету відбувається фінансування лише невеликої їх кількості і в незначних, у порівнянні із потребою, обсягах.

Досить критичним залишається рівень фінансування Державної цільової програми підтримки соціально-економічного розвитку малих міст на 2011-2015 роки.

Висновки.

Наведені факти переконливо свідчать про надзвичайно складні умови реалізації ефективного управління фінансовими ресурсами на місцевому рівні, оскільки право на управління у більшості випадків належить центральному апарату влади. За таких обставин вважаємо за доцільне переглянути акценти державної регіональної політики та реконструювати систему управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів на користь органів місцевого самоврядування. Позитивними зрушеннями, на наш погляд, могли б стати наступні кроки:

- забезпечення місцевих бюджетів коштами для здійснення видатків на виконання делегованих повноважень шляхом збільшення розрахункового обсягу видатків на рівні 30%;
- зарахування до дохідної частини місцевих бюджетів частини податку на прибуток підприємств (крім державної та комунальної форми власності) в обсязі не менше 25%;
- надання права органам місцевого самоврядування регулювати ставки місцевих податків і зборів, а також встановлювати пільги щодо їх сплати;
- запровадження диференційованого підходу щодо застосування коефіцієнта вирівнювання для місцевих бюджетів, кошти яких передаються до державного бюджету;

- зменшення обсягів вилучення фінансових ресурсів з місцевих бюджетів до державного бюджету;

- фінансування у повному обсязі з державного бюджету цільових програм, в першу чергу щодо розвитку малих міст, та погашення кредиторської заборгованості органів місцевого самоврядування за видатками, які фінансувалися за рахунок державних програм.

Зазначені напрями сприятимуть зміцненню ресурсної бази місцевих бюджетів, підвищенню ефективності видатків місцевих бюджетів та збільшенню ресурсу для забезпечення виконання делегованих державою повноважень, а також посиленню інвестиційної складової місцевих бюджетів. У такому випадку управління фінансовими ресурсами місцевих бюджетів матиме якісно новий рівень і важливе значення у розвитку територіальних громад.

Література.

1. Бюджетний кодекс України. – К.: Правова Єдність, 2011. – 112 с.
2. Закон України «Про Державний бюджет України на 2015 рік» від 28.12.2014 №80- VIII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>
3. Бадида М. Податкова база місцевого самоврядування: Монографія / М. Бадида. – Ніжин: Аспект-Поліграф, 2010. – 408 с. – К-2 [336.1(С2) / Б15].
4. О.Слобожан. Аналіз державного бюджету України // Вісник АМУ – 2013 – № 103.
5. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

References.

1. (2011), *Biudzhetyi kodeks Ukrainy* [Budget Code of Ukraine], Pravova Yednist, Kyiv, Ukraine, p.112.

2. The Verkhovna Rada of Ukraine (2014), The Law of Ukraine "Pro Derzhavnyi biudzheth Ukrainy na 2015 rik", [Online], available at: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/80-19>
3. Badyda, M. (2010), *Podatkova baza mistsevoho samovriaduvannia* [The tax base of local governments], Aspekt-Polihraf, Nizhyn, Ukraine, p.408.
4. Slobozhan, O. (2013), "Analiz derzhavnoho biudzhetu Ukrainy", *Visnyk AMU*, vol. 103.
5. Ministry of Finance of Ukraine, [Online], available at: <http://www.minfin.gov.ua/>

Стаття надійшла до редакції 20.11.2015 р.

ТОВ "ДКС Центр"